

Waarom kunnen Amerikanen zo goedkoop vleeskuikens produceren ?

P.L.M. van Horne, gedetacheerde van het Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO)

In de zomer van 1995 was ik in de gelegenheid om gedurende enkele maanden onderzoek te doen aan de Universiteit van North Carolina. Ik heb me daar onder andere bezig gehouden met een analyse van de produktiekosten voor vleeskuikens en eieren alsook de voor- en nadelen van vergaande verticale integratie binnen de produktiekolom. In dit artikel ligt het accent op vergelijking van de produktiekosten voor vleeskuikens in Amerika en Nederland en wordt kort ingegaan op de bedreiging die hieruit voortvloeit.

Bedrijfsstructuur

De Amerikaanse vleeskuikenhouderij is anders georganiseerd dan in Nederland. Enkele mammoetbedrijven domineren de productie die volledig geïntegreerd is. Dit betekent dat alle schakels in de produktiekolom, zoals kuikenbroederijen, voerfabrieken en slachterijen/verwerkende industrie eigendom zijn van hetzelfde bedrijf (hierna te noemen integratie). Binnen de integratie leveren vermeerderders en mesters op contractbasis respectievelijk broedeieren en vleeskuikens. Dit betekent dat de pluimveehouder een vergoeding krijgt voor arbeid en gebouwen. In dit artikel zal ingegaan worden op de kostprijs opbouw voor de vleeskuikenhouder, die

als het ware de grondstof levert voor de slachterij/verwerkende industrie.

Uitgangspunten

De vleeskuikenhouderij is voornamelijk geconcentreerd in het zuidoosten van de VS. In deze regio, met warme zomers en milde winters, worden eenvoudige, open stallen gebruikt met natuurlijke ventilatie. In toenemende mate wordt lengteventilatie toegepast om in de zomerperiode de natuurlijke ventilatie te ondersteunen. Er worden 25000 kuikens geplaatst in een stal van 12 bij 155 meter. De bezetting is 14 kuikens per vierkante meter staloppervlakte.

Tabel 1: uitgangspunten vleeskuikenhouderij Verenigde Staten (VS) en Nederland (NL) (stal voor 25000 vleeskuikens).

		VS	NL
<i>Kuikens opzet</i>	aantal	25000	25000
<i>Afmetingen stal (breedte / lengte)</i>	meter	12/150	14/80
<i>Oppervlakte stal (netto)</i>	m ²	1785	1087
<i>Bezetting</i>	aantal/m ²	14	23
<i>Aantal rondperjaar</i>		6	6
<i>Uitval</i>	%	5	5
<i>Voederconversie</i>		1,95	1,85
<i>Aflevergewicht</i>	gram	1810	1810

Het aflevergewicht van de kuikens verschilt per bedrijf afhankelijk van de afzetmarkt. In de berekening is uitgegaan van een gewicht van 1810 gram. Tabel 1 geeft een overzicht van de uitgangspunten.

Kostprijs

De Nederlandse vleeskuikenhouder houdt als onafhankelijk producent op eigen risico vleeskuikens. LEI-DLO verzamelt op vleeskuikenbedrijven technisch-economische data en op basis van deze gegevens kan de kostprijs per kilogram vleeskuiken berekend worden. Het verschil tussen opbrengsten en alle kosten, exclusief arbeid, is de vergoeding voor verzorging en risico, ook wel de arbeidsopbrengst genoemd. Zoals al aangegeven is de situatie in de Verenigde Staten anders. Daar worden op het vleeskuikenbedrijf door de integratie de kuikens, het voer en medicijnen aangeleverd en krijgt de mes-ter een contractvergoeding voor huisvesting, toegerekende kosten (o.a verwarming en elektra) en verzorging. Gegevens over kosten van ééndagskuikens en het voer zijn moeilijk te achterhalen omdat dit interne leveringen zijn binnen de integratie. Op basis van gegevens van diverse integraties, informatie van het Ministerie van Landbouw en gesprekken met voorlichters en onderzoekers was het mogelijk de diverse kostenpos-ten nauwkeurig te schatten. Tabel 2 geeft een overzicht van de kostenposten die ge-zamenlijk de kostprijs vormen. Hierbij zijn de kosten ingedeeld in vier groepen:

- A. Toegerekende kosten (groep 1, o.a. kuiken, voer en medicijnen).
In de VS komen deze kosten voor rekening van de integratie (contract-gever).
- B. Toegerekende kosten (groep 2, o.a. verwarming, elektra en strooisel).

Deze kosten zijn zowel in Nederland als VS voor rekening van de vleeskuikenhouder.

- C. Vaste kosten.
Algemene kosten en kosten voor afschrijving, rente en onderhoud van de investering in huisvesting en inventaris.
- D. Contractvergoeding VS.
Dit bedrag ontvangt de vleeskuikenhouder in de VS als vergoeding voor de kosten genoemd onder B en C en de ingebrachte arbeid.
- E. Arbeidsopbrengst Nederland.
Dit is de gerealiseerde vergoeding voor arbeid van de Nederlandse vleeskuikenhouder. Dit bedrag is gebaseerd op cijfers van het LEI over de periode 1990 tot en met 1995.

De totale kosten per opgezet kuiken (exclu-sief arbeid) zijn voor Nederland en de VS de som van kostengroep A, B en C. De totale kosten per opgezet kuiken, inclusief de ge-realiseerde arbeidsvergoeding, is voor de Amerikaanse situatie de som van A en D. Voor Nederland is dit A+B+C+E. Uit de tabel blijkt dat de totale kosten per opgezet vleeskuiken, inclusief gerealiseerde vergoeding voor arbeid, in Nederland f.2,98 en in de VS f.1,75 is. Omgerekend per kilo-gram vleeskuiken is dit respectievelijk f. 1,73 en f.1,02. Deze bedragen zijn gebaseerd op de situatie in het jaar 1994/1995.

Voordeel VS

In de grafiek op pagina 6 is voor de verschil-lende kostenposten de VS met Nederland vergeleken. Hieruit blijkt dat voor alle onder-delen de VS gunstiger uitkomt in vergelijking met Nederland. Hierna wordt kort ingegaan op de belangrijkste verschillen.

Tabel 2: kostprijsofbouw van vleeskuikens in de Verenigde Staten (VS) en Nederland (NL) op basis van gegevens voor het jaar 1994/1995 (in centen per opgezet kuiken, 1 dollar = f.1,60).

	VS	NL
4. Toegerekende kosten (groep 1)		
<i>Eéndagskuiken</i>	26	56
<i>Voer</i>	115	169
<i>Diergezondheid</i>	3	7
<i>Laden</i>	4	6
<i>Rente levende have</i>	1	1
B. Toegerekende kosten (groep 2)		
<i>Strooisel</i>	1	2
<i>Elektra</i>	2	3
<i>Brandstoffen</i>	3	6
<i>Mestafzet</i>	0	2
<i>Overige toegerekende kosten</i>	1	2
C. Vaste kosten		
<i>Stal (afschrijving, rente, onderhoud)</i>	7	14
<i>Inventaris (afschrijving, rente, onderhoud)</i>	7	7
<i>Algemeen</i>	1	2
Totale kosten, exclusief arbeid (A+B+C)		
Per opgezet vleeskuiken	171	277
Per kilogram vleeskuiken	99	161
D. Contractvergoeding vleeskuikenhouders VS	26	
E. Gerealiseerde arbeidsvergoeding		21
Totale kosten, inclusief gerealiseerde vergoeding arbeid ¹⁾		
Per opgezet vleeskuiken	175	298
Per kilogram vleeskuiken	102	173

- A zijn toegerekende kosten voor rekening van integrator (contractgever) in VS
- B zijn toegerekende kosten voor vleeskuikenhouders VS
- C zijn vaste kosten voor vleeskuikenhouders
- D dit bedrag is de vergoeding in de VS voor de kosten genoemd onder B (7 cent p.o.k) en C (15 cent p.o.k) en de ingebrachte arbeid. Voor arbeid resteert dus 4 cent p.o.k.

1) Voor VS is dit A+D en voor NL is dit A+B+C+E

Kuikenkos ten

De kosten van een ééndagskuiken in de VS zijn berekend op 26 cent. De lage voerprijs voor opfok en houderij van ouderdieren verklaart voor een groot deel de lage kostprijs. Tevens zijn van belang de lage broedkosten (grootschalige broederijen en hogere uitkomstcijfers van 83 tot 84%).

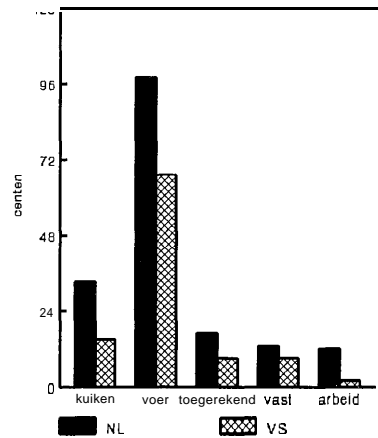
Voerkosten

Vleeskuikenvoer wordt in de VS en Nederland verkocht voor respectievelijk f.33 en f.53 per 100 kg. Vleeskuikenvoer in VS bestaat voornamelijk uit de grondstoffen mais en soja. Op basis van de samenstelling van een standaard vleeskuikenkorrel voor het betreffende land kan de grondstoffenprijs berekend worden. Voor de VS en Nederland is de grondstoffenprijs respectievelijk f.30 en f.40 per 100 kg. Uit deze cijfers blijkt dat de lagere voerprijs niet uitsluitend verklaard kan worden door de goedkopere grondstoffen in de VS. Lagere kosten voor mengen (grootschalige productie, lagere arbeidskosten), overhead en het ontbreken van een verkoopapparaat spelen hierbij een rol. In dit kader moet vermeld worden dat in Nederland de mengvoerindustrie voor de vleeskuikenhouder een belangrijke partner kan zijn als aanbieder van (garantie) contracten.

Toegerekende kosten

In de VS zijn de kosten voor strooisel, water (vaak wordt een eigen bron gebruikt) en geneesmiddelen (grootschalige inkoop) lager. Mest wordt éénmaal per jaar verwijderd en in bijna alle regio's gratis opgehaald door akkerbouwers. Met andere woorden er zijn geen mestafzetkosten. Tevens zijn de kosten voor brandstoffen in vergelijking met Europa meer dan 50% lager. Dit betekent lagere kosten voor verwarming, maar indirect ook voor o.a. elektra en transport.

kostprijsopbouw
(in centen per kg vleeskuiken)

Figuur; vergelijking kosten VS en Nederland.

Vaste kosten

Door het gematigde klimaat kunnen eenvoudige stallen gebruikt worden. Binnen een integratie wordt vaak gewerkt met eenzelfde staltype. Hierdoor en door de lagere arbeidskosten is de investering relatief laag. In North Carolina worden momenteel compleet ingerichte stallen opgeleverd voor f. 85 per vierkante meter. De IKC norm voor Nederland ligt boven f. 400 per vierkante meter. Hierbij moet vermeld worden dat in Nederland de dierbezetting per vierkante meter hoger is waardoor hetzelfde aantal dieren gehouden kan worden in een kleinere stal. In de berekening is voor Nederland uitgegaan van huisvestingskosten op basis van praktijkbedrijven zoals berekend door het LEI.

Arbeid

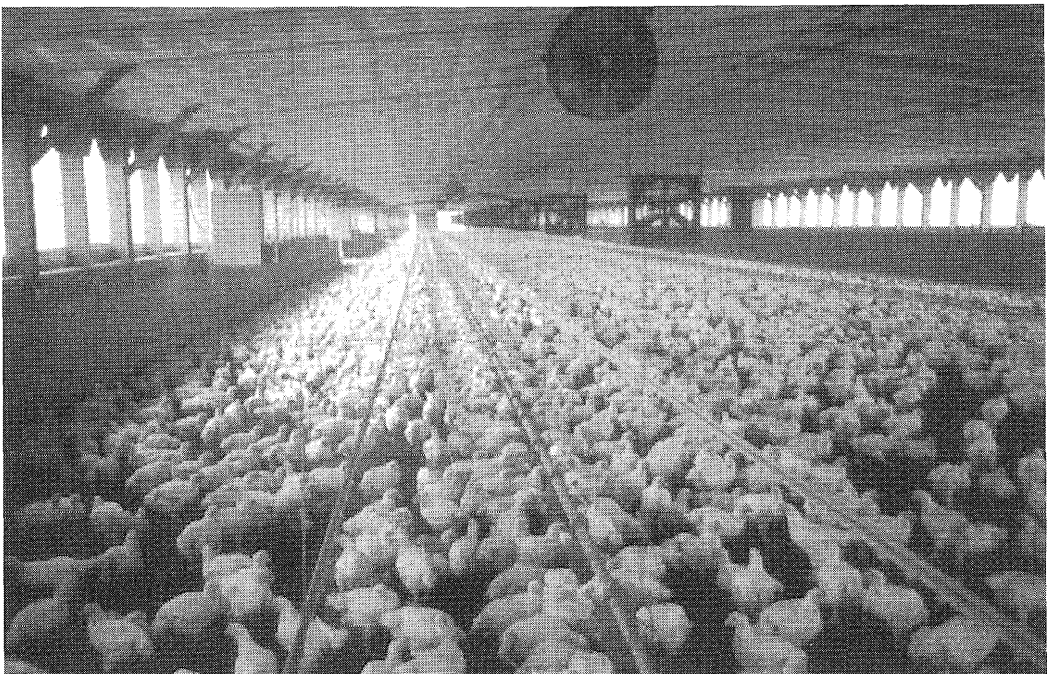
In de zuidoostelijke staten van de VS, waar veel vleeskuikens gehouden worden, zijn de arbeidskosten, ook voor Amerikaanse begrippen, laag. Hierdoor is enerzijds de

arbeidsvergoeding voor pluimveehouders laag, anderzijds werkt dit via lagere personeelskosten door in de kosten voor voerfabrieken, transport en kuikenbroederij (indicatie: loonkosten inclusief sociale lasten f.11 tot f.18 per uur). De lage arbeidskosten zijn ook van invloed op de bouwkosten.

Wat kan Nederland hier tegenover stellen ? Door nauwkeurige voeding en gebruik van klimaatgeregelde stallen is de voederconversie in het algemeen lager in vergelijking met de VS. De dierbezetting in Nederland is met gemiddeld 23 kuikens per vierkante meter duidelijk hoger. Verder was in Nederland het renteniveau de laatste jaren iets lager. Tenslotte kan door de reiniging van de stallen na elke mestronda de Marek-enting achterwege blijven. Het is duidelijk dat deze voordelen slechts een kleine corrigerende invloed hebben op het kostennadeel ten opzichte van de Verenigde Staten.

Verticale integratie

De efficiënte produktiestructuur in de VS, waarin alle schakels in de produktiekolom binnen hetzelfde bedrijf op elkaar afgestemd zijn, geeft kostenvoordelen ten opzichte van de situatie in Nederland. Het is moeilijk dit voordeel te kwantificeren. Duidelijk is dat binnen de Amerikaanse opzet vanuit de produktie een heel directe afstemming is op de wensen van de marketingsafdeling en afnemers van de producten (supermarktketens en 'fastfood' restaurants). Beslissingen ten aanzien van merkenkeuze, produktiemethode, entschema's e.d. worden op centraal niveau genomen en een wijziging kan in korte tijd doorgevoerd worden. Tenslotte kan genoemd worden dat binnen de Amerikaanse opzet een investering, waarvan duidelijk is dat deze terugverdiend kan worden in de daarop volgende schakels, snel en direct op grote schaal wordt doorgevoerd.

Voorbeeld van een vleeskuikenstal in de VS; eenvoudige, open stal met natuurlijke ventilatie.

Bedreiging

In dit artikel is berekend dat de kostprijs van Amerikaanse vleeskuikens circa 40 procent lager is in vergelijking met de gemiddelde Nederlandse situatie. Amerikaanse bedrijven hebben zich tot nu toe vooral gericht op de binnenlandse markt. De laatste jaren vindt er echter in toenemende mate export plaats naar Rusland en landen in Azië. De export heeft vooral betrekking op laag geprijsde onderdelen zoals kuikenpoten. Door de hoge prijs voor kuikenfilet op de binnenlandse markt kunnen poten voor een relatief lage prijs aangeboden worden. De verwachting is dat Amerikaanse bedrijven zich in toenemende mate gaan richten op de export. Op markten buiten de EU zal Nederland niet kunnen concurreren met de VS op basis van prijsstelling. In hoeverre is de VS een bedreiging op markten binnen de EU? Hoewel het voordeel in kostprijs voor de VS 60 tot 70 cent per kilogram vleeskuiken bedraagt, moet hier aan toegevoegd worden dat ten gevolge van de EU hervormingen de voerprijzen in Europa verder zullen dalen (en het verschil met de VS dus verkleinen) en dat de VS te maken heeft met transportkosten naar Europa (geschat op 30 tot 40 cent per kilogram). Hierdoor blijven er voor Nederland ook op weg naar meer vrijhandel (met een vervolg op de huidige GATT overeenkomst) mogelijkheden voor export naar landen binnen de EU.

Het is hierbij echter van groot belang dat de Nederlandse pluimveehouderij verder gaat op de reeds ingeslagen weg naar een kwaliteitsprodukt. Het Nederlandse produkt zal zich op basis van kwaliteit moeten onderscheiden, waarbij toegevoegde waarde, versheid, kwaliteitsgaranties en positionering van merken op de consumentenmarkt als kernwoorden genoemd kunnen worden.

Voor de verschillende schakels in de kolom is het zaak om verdergaand dan nu het geval is samenwerking te zoeken. Voor de vleeskuikenhouderij is het daarbij belangrijk de voordelen van de huidige Nederlandse structuur, gezinsbedrijven die op eigen risico kuikens houden, te combineren met de voordelen van verdergaande verticale integratie. Mijn inziens is het daarbij onvermijdelijk dat individuele bedrijven een deel van hun vrijheid moeten inleveren om via een optimale afstemming binnen de produktiekolom de kostprijs van het eindprodukt verder te verlagen.

Tenslotte moet duidelijk vermeld worden dat in dit artikel geen rekening is gehouden met verhoging van de kostprijs in ons land ten gevolge van typisch Nederlandse zaken, zoals verlaging van de ammoniakemissie en de invoering van de energieheffing, welke de concurrentiepositie ten opzichte andere Europese landen kunnen verslechteren. □